

Яремко І. Й.,д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та аналізу,
Національний університет "Львівська політехніка"**ПУБЛІЧНА ЗВІТНІСТЬ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

У сфері обліку й управлінської діяльності в різних контекстах обговорюється роль інформації публічної фінансової звітності та інших видів звітності в системі управління компанією та в моделях ринкової аналітики. В більшості випадків аргументується, що інститути бухгалтерського обліку є «логічною необхідністю» ринкового процесу, а функція обліку в цьому контексті має підсилювальний вплив на процес ринкового урівноваження» [1]. Формалізована за сучасною стандартизацією інформація фінансової звітності розкриває результативність й вартісний вираз наявного в суб'єкта ринкової економіки фінансово-економічного потенціалу матеріального і нематеріального типу. Такими даними все-таки забезпечується більш аргументована основа для встановлення ринкової позиції сучасних компаній, підвищуючи при цьому ефективність дії ринкового механізму загалом.

В умовах сучасної глобалізованої економіки з перманентною зміною її архітекτονіки та рівнем прогнозованості важливим питанням є досягнення високого рівня якісних характеристик облікової системи та формату публічної звітності. У більшості досліджень за цією тематикою визнається, що традиційні принципи складання фінансової звітності неспроможні забезпечити належної об'єктивності наведеної в ній даних та параметру інформаційних запитів. Це зумовлює актуальність наукових досліджень, сфокусованих на підвищення якості облікової системи і звітності, передусім суспільно значимих підприємств корпоративного типу [2]. Із зменшенням можливостей прогнозування розвитку сучасної економіки закономірно змінюється й задекларована компаніями стратегія та оцінена її ринкова позиція (курс акцій). На цьому фоні

спостерігається й зростання недовіри інвесторів до «отриманої від компаній інформації, а тому вони не вважають річний звіт важливим інструментом для прийняття інвестиційних рішень [3].

В сучасній міжнародній та національних стандартизаціях обліку і звітності сформульовані певні регламентації, які стосуються викривлень інформації в публічній звітності (П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»). У нормативних документах суттєвими вважаються викривлення, якщо обґрунтовано очікується, що вони можуть вплинути на економічні рішення користувачів. Проте на практичному рівні це більшою мірою стосується критерію якості зовнішньої аудиторської перевірки, а не для цілей упровадження цього критерію в облікову діяльність економічного суб'єкта [4]. Класифікація викривлень і шахрайства з бухгалтерськими даними та їх характеристики мають «аудиторські коріння». Про це свідчить Міжнародний стандарт аудиту 450 «Оцінка викривлень, ідентифікованих під час аудиту» та стандарт, який стосується шахрайства під час аудиту фінансової звітності (МСА 240 «Відповідальність аудитора»).

У сучасній інформаційно-інтелектуальній економіці одним з основних факторів створення нової вартості господарсько-економічним суб'єктом стають різнохарактерні активи нематеріального типу, які вкрай складно піддаються верифікації в системі бухгалтерського обліку. Для розширення інформаційного поля у світовій та вітчизняній практиці впроваджуються додаткові звіти, які містять у собі нефінансові показники. До таких звітів належать «Соціальний звіт» (Social reporting) та «Звіт із корпоративної соціальної відповідальності» (Corporate Social Responsibility Reporting) й «Звіт із прогресу» (Progress Report). Найбільш дискусійними стосовно формату й набору показників є «Звіт зі сталого розвитку» (Sustainable Development Reporting) та сформульований в тій чи іншій конфігурації «Інтегрований звіт» (Integrated reporting). В наукових колах широко обговорюваною є Глобальна ініціатива зі звітності (Global Reporting Initiative), яка має на меті взаємно поєднати фінансові, соціальні та екологічні критерії для синтезованої характеристики функціонування тієї чи іншої компанії.

У більшості досліджень дотримується позиція, що впровадження у практику соціально орієнтованої корпоративної стратегії та зростаючі запити на публічну презентацію компаніями різних видів діяльності вимагає надійної формалізованої інформаційної бази. Впровадження у практику засадних положень концепцій сталого розвитку та соціально відповідального бізнесу об'єктивно зумовлюють посилення значимості соціальної компоненти в загальній системі бухгалтерського обліку. Перспективним напрямом подальших досліджень розвитку бухгалтерсько-звітної системи вважається інтегроване відображення в ній економічних, екологічних і соціальних аспектів. Наведені та інші пропозитивні звіти у своїй основі ґрунтуються на засадах міжнародної гармонізації.

Тут, як аргумент складності вирішування цієї проблематики, можна навести добре відомий у наукових колах погляд М. Метьюса та М. Перери про те, що «гармонізація бухгалтерського обліку доцільна, якщо вона здійснюється у регіональній структурі, тобто в рамках групи країн із подібними соціально-економічними та політичними умовами». З точки зору глобального економічного простору та конкретного суспільно-економічного середовища інформаційний потенціал публічної звітності слід розглядати через призму існуючих можливостей порівнювати показники звітів різних підприємств. Нашарування глобалізаційних процесів і розбіжності у рівні економічного розвитку країн ускладнюють поцеси інтеграції й уніфікації обліково-звітної методології.

Суть окресленої проблематики полягає в тому, що наведені в додаткових видах звітності показники здебільшого виражаються у формі якісних характеристик з вкрай утрудненим їх переведенням у грошовий вимір. В більшості випадків на практиці здійснюється їх умоглядне перетворення у необхідний інформаційний показник (індикатор) або переміщення в певний контекст. Оприлюднені додаткові до фінансової звітності форми звітів містять різну за обсягом та змістом інформацію, а тому основна проблема (відсутність засад формалізації) переходить в площину використання такої інформації у

процесах прийняття інвестиційних рішень. В реальній практиці ринковим аналітикам та інвесторам доводиться стикатися з надзвичайно широким масивом різного типу інформаційних даних.

З огляду на задекларовану суспільну та економічну користь додаткових звітів бізнесових структур, питання форм і засобів оприлюднення тих чи інших аспектів своєї діяльності компаніями належать до сфери особливої уваги органів державної влади багатьох країн світу та міжнародних організацій; інтегровані та інші види звітів виступають й компонентною складовою ринкового механізму. Для їх складання і продуктивного (дієвого) використання потрібен пошук нових підходів як з боку фахівців бухгалтерської й аналітичної сфер, так і сфери управління. Для того щоб сумістити нефінансову звітність із фінансовою для створення більш-менш формалізованого масиву даних потрібно провести аналіз функціонування всього ланцюга корпоративної звітності, починаючи від використання їх даних в системі внутрішнього управління (менеджери, ради директорів) і завершуючи зовнішніми ланками (фондові аналітики, аудитори, неурядові організації).

Література

1. Braun, E. Accounting for Market Equilibrium – Comparing the Revenue-Expense to the Balance-Sheet Approach. *Accounting, Economics, and Law: A Convivium*, 2022. 12 (1).
2. Шафранська Л. Т. Корпоративна звітність в умовах глобалізації: проблеми, перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 12, част. 2.
3. Report on the results of the study ACCA. «Understanding investors: directions for corporate reporting». 2017.[Online], available at : www.accaglobal.com/accountants_business.